

Coalitie Bos en Hout 2021-2025

Want bomen zijn de toekomst

7 mei 2021

Bron: Stichting Probos

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Maatschappelijke context	3
3.	Visie.....	4
4.	Missie.....	4
5.	Doel.....	5
6.	Strategie.....	5
7.	Thema's.....	5
8.	Rolinvulling	6
9.	Organisatie.....	6
10.	Relatie met omgeving.....	7
11.	Activiteiten.....	7
11.1	Kennisuitwisseling op inhoud	8
11.2	Themagerichte samenwerking of lobby	8
11.3	Betrekken van de samenleving	8
11.4	Betrekken en ondersteunen overheid	9
	Bijlage: Samenstelling Kernteam	10

1. Inleiding

In oktober 2016 heeft een brede coalitie vanuit de bos- en houtsector via het Actieplan Bos & Hout aandacht gevraagd voor revitalisatie van de bestaande bossen, uitbreiding van het bosareaal, en het belang van (binnenlandse) houtproductie en -gebruik. Het Actieplan heeft sindsdien een grote impact gehad en geleid tot diverse concrete initiatieven om deze doelstellingen te realiseren.

Nu een belangrijk deel van de initiële Actieplan-ambities worden opgepakt via de Bossenstrategie en het Klimaatakkoord, is in opdracht van het ministerie van LNV de Coalitie Bos & Hout (verder: CBH) geëvalueerd en met diverse stakeholders besproken hoe CBH zich de komende jaren zou kunnen ontwikkelen.

In dit document vindt u een voorstel voor de koers en positie van CBH naar aanleiding van een uitgebreide interviewronde met stakeholders in oktober-november 2020 en de bespreking daarvan in het kernteam van de CBH op 14 december 2020.

Leeswijzer

Allereerst wordt de maatschappelijke context (2) geschetst op basis waarvan bepaalde keuzes voor CBH in dit koersdocument zijn gemaakt. Vervolgens worden de visie (3), missie (4) en doel (5) van CBH beschreven. Dit mondt uit in een strategie (6) en de keuze voor de belangrijkste onderwerpen (7) die op de agenda staan. Hierbij past een specifieke rolinvulling (8) en organisatie (9), die in relatie staat tot de omgeving (10). Ten slotte worden nog enkele mogelijke activiteiten (11) genoemd die expliciet aan de orde kwamen tijdens de interviews. In de bijlage staat een meer uitgewerkt voorstel voor de organisatie.

2. Maatschappelijke context

De afgelopen jaren is de aandacht voor bomen, bossen en hout enorm toegenomen. De situatie is daarmee nauwelijks vergelijkbaar met 2016, toen het Actieplan Bos & Hout verscheen. Dit koersdocument is opgesteld vanuit het volgende beeld van de stand van zaken:

- Bos staat volop in de belangstelling. Vooral de recreatiefunctie heeft extra aandacht gekregen als gevolg van de Covid-19 pandemie en bijbehorende lockdown. Ook de CO₂-vastlegging (ter voorkoming van klimaatverandering) en de biodiversiteitsfunctie krijgen geregeld aandacht. Overheden zijn overtuigd van de noodzaak tot bosuitbreiding.
- Er zijn de afgelopen jaren grote ambities gedefinieerd en besluiten genomen als het gaat om meer bos, beter bos en bouwen met hout, maar een implementatiestrategie en -aanpak moeten nog worden uitgewerkt. De projectleiders van de Bossenstrategie nemen hierin de leiding, en een belangrijke stimulerende en coördinerende rol is weggelegd voor de provincies.
- Om de grote ambities tot uitvoering te brengen is maatschappelijk draagvlak vereist. Dat is nog niet vanzelfsprekend. Velen zien bos en hout als sympathiek en nuttig, maar als er ergens wordt aangeplant of geoogst is er vrijwel altijd veel weerstand. Als gevolg daarvan loopt de realisatie niet hard.

- Vooral houtproductie staat ter discussie, en heeft daarom extra aandacht. Redenen om dit belang te blijven benadrukken zijn dat hout het circulaire bouw materiaal van de toekomst is, en dat houtopbrengst een belangrijke financiële pijler onder bosbeheer is. Daarnaast past het in de tijdgeest dat we ons via houtimport niet afhankelijker maken van het buitenland dan we nu al zijn.
- De bos- en houtsector is er - uitstekende uitzonderingen voorbehouden - vooralsnog niet in geslaagd wervend richting het grote publiek te communiceren over haar belangrijke werk. De beeldvorming is versnipperd en heeft vaker het karakter van een (voor het publiek beperkt relevante) stammenstrijd over beheermethoden dan een gezamenlijke promotie van bomen, bos en hout.
- Vooral met betrekking tot communicatie (gericht op draagvlak) en verbinding (tussen ketenpartners in de sector enerzijds en tussen sector en maatschappij anderzijds) is er behoefte aan een neutrale¹ partij die deze belangen gaat bevorderen.
- De samenwerking van verschillende overheden die een rol spelen in bosuitbreiding en -revitalisatie, verloopt nog niet altijd goed. Dat heeft in belangrijke mate te maken met het feit dat ze soms niet goed op de hoogte zijn van elkaars (deel)opgave, vorderingen en standpunten.

Deze maatschappelijke context brengt ons tot de volgende visie, missie en doelstelling.

3. Visie

Meer bos, toekomstbestendig bos en hoogwaardig houtgebruik zijn goed voor het klimaat, de natuur en de Nederlandse samenleving als geheel, nu en in de toekomst.

4. Missie

CBH bevordert en ondersteunt de uitbreiding, revitalisering en gebruik van het bos in Nederland, met het oog op alle maatschappelijke functies die bos heeft, zoals biodiversiteit, recreatie, waterzuivering, klimaatadaptatie, hittestressreductie, CO₂-vastlegging, fijnstofvastlegging, en de productie van hoogwaardig hout. Hiermee willen we de leefbaarheid van Nederland voor de huidige en toekomstige generaties bevorderen.

¹ Neutraal betekent hier 'zonder specifieke taak' in de bosuitbreidings- en bosrevitalisatie-opgaven. En dus niet dat deze partij geen standpunt heeft over het belang ervan.

5. Doel

CBH heeft als doel om draagvlak te organiseren, zowel maatschappelijk, politiek-bestuurlijk als sectoraal, voor:

- bosuitbreiding: meer bos
- toekomstbestendig bos: meer met bos
- hoogwaardig houtgebruik: meer met hout

We houden hierbij vast aan de ambities van het Actieplan Bos & Hout, waarbij we de Bossenstrategie zien als een logische eerste stap voor de periode tot 2030.

6. Strategie

Om effectief haar doel te behalen kiest CBH voor de volgende strategie:

- Uitdragen van integrale waarde van bossen, en bevorderen dat ook de sector dit omarmt.
- Verbinden van de bos- met de houtsector. Hierbij oog houden voor de verbinding met de natuursector en zorgen dat bos niet tegenover overige natuur komt te staan. Omdat dit buiten het NNN nauwelijks speelt zetten wij stevig in op meer multifunctioneel bos buiten NNN.
- Verbinden van de bos- en houtsector met de rest van de maatschappij door in de media in te haken op thema's en discussies of zelf de media op te zoeken met actuele ontwikkelingen waarin bossen, bomen en hout een rol spelen. Onderdeel hiervan is het bundelen van maatschappelijke initiatieven, en van daaruit de verbinding leggen met overheid en andere maatschappelijke partijen.

7. Thema's

CBH sluit aan op thema's die naar verwachting in de periode 2021-2025 urgent en belangrijk zijn:

- **Biodiversiteit.** De toenemende aftakeling van de biodiversiteit krijgt steeds meer aandacht. De relatief rijke biodiversiteit die bossen te bieden hebben is onderbelicht.
CBH zet zich in om het grote en toenemende belang van bossen, zowel natuurbossen als multifunctionele bossen, voor de instandhouding en ontwikkeling van biodiversiteit uit te dragen en te bevorderen.
- **Gezondheid.** Bossen bieden een ideale context voor fysiek en mentaal welzijn, en dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Recreatiefunctie van bos is hiervan een belangrijk onderdeel, zoals ook heel zichtbaar is geworden tijdens de Covid-19 pandemie.
CBH zet zich in voor de erkenning van (1) de gunstige invloed van bos en hout als bouw materiaal op welzijn en (volks)gezondheid (o.a. klimaat, luchtkwaliteit, hittestressreductie), (2) de functie van bossen om gezond te blijven (met name als ontspannings-, recreatie- en sportomgeving) en (3) de bijdrage die bossen en hout daarmee leveren om zorgkosten te voorkomen.
- **Hout.** Hout is een hoogwaardige grondstof die afkomstig moet zijn uit duurzaam beheerde bossen en hoogwaardig dient te worden toegepast. Dus bij voorkeur als circulair, veelzijdig, en aangenaam bouw materiaal. Via cascadering kan het daarna nog meerdere functies vervullen

alvorens het zonder afval terugkeert in het ecosysteem.

CBH zet zich in voor (1) verbetering van imago van hout, (2) stimuleren van hoogwaardige toepassing van hout in bouw, en (3) bevorderen van de inlandse houtproductie.

- **Klimaat.** Blijft een belangrijk thema. Waar in de afgelopen jaren het accent lag op mitigatie, lijkt klimaatadaptatie met behulp van bomen en bossen aan belangstelling te winnen. Bossen spelen hierin een gunstige rol, onder andere via hittestressreductie en het infiltreren en vasthouden van water. Daarbij gaat de aandacht ook naar klimaatbestendigheid van het bos zelf.
CBH zet zich in om het belang van bos voor het klimaat en het belang van klimaat voor het bos in beeld te houden en van invloed te laten zijn op de omvang, inrichting en samenstelling van het bos van de toekomst. Het gaat dan nadrukkelijk ook om antiverdrogingsmaatregelen.

Alle bovenstaande thema's worden benut om substantiële uitbreiding en waar nodig kwaliteitsverbetering van het Nederlandse bos te onderbouwen en te stimuleren.

Waar de kans zich voordoet benadrukken we dat bos een oplossing is voor meerdere maatschappelijke vraagstukken. In het kader van de grote transitievraagstukken wordt steeds gezocht naar integrale oplossingen. Bos is zo'n integrale oplossing bij uitstek.

Onderstaande tabel geeft aan hoe de thema's zich verhouden tot onze doelen:

	Meer bos	Meer met bos	Meer met hout
Biodiversiteit	x	x	
Gezondheid	x		
Bouwen met hout	x	x	x
Klimaatmitigatie	x	x	x
Klimaatadaptatie	x	x	

8. Rolinvulling

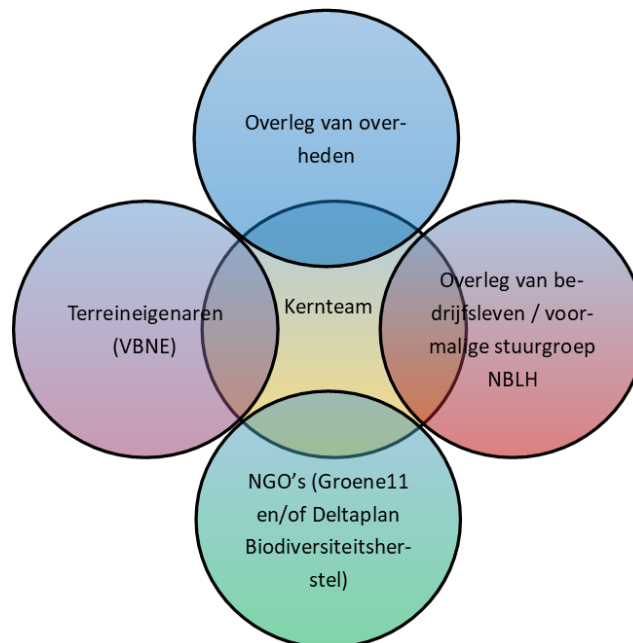
CBH heeft een informele rol die zich kenmerkt door communiceren, verbinden, inspireren en kritisch volgen. CBH is dus geen formele vertegenwoordiger van de sector in formele gremia. We weten wel de weg in de sector en delen die kennis.

We werken samen met de overheid, maar zijn niet hun spreekbuis. Enerzijds kunnen we ondersteunen om zinvolle beleidsambities te agenderen in de sector, anderzijds maken we gebruik van deze contacten om bruikbare ideeën uit de sector onder de aandacht te brengen bij overheden.

9. Organisatie

De motor van CBH is het kernteam. Met het oog op slagvaardigheid en toch een brede verankering in de sector is de omvang van het kernteam tussen 5 en 9 leden. Het kernteam streeft naar een brede samenstelling van actieve personen die gezamenlijk de hele sector bos en hout kunnen overzien, in de breedste zin van het woord. Deze breedte voorkomt de kans op een tunnelvisie.

CBH zorgt voor de verbinding tussen overheid, bedrijfsleven en NGO's. Zie onderstaande **figuur** voor een beknopte weergave en **bijlage 1** voor een uitgebreid overzicht.

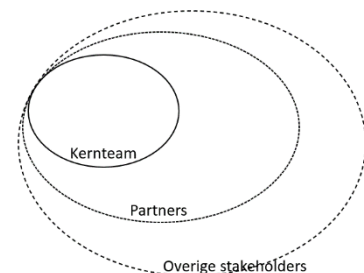

10. Relatie met omgeving

Het kernteam is een groep *personen* die nauw betrokken zijn bij bomen, bossen en hout en een werkrelatie hebben met organisaties die in deze sector actief zijn. Zij zitten niet namens hun organisaties in het kernteam, en verbinden hun organisaties dus niet door hun optreden in het kernteam van de Coalitie Bos & Hout.

Rondom het kernteam zit een groep van partners. Dit zijn *organisaties* die de visie en missie van de Coalitie onderschrijven, waarmee de leden van het kernteam contacten onderhouden en die standaard worden uitgenodigd voor activiteiten van de Coalitie.

Daaromheen zitten de overige stakeholders. Dit is een wisselende groep van *personen en organisaties* die worden betrokken wanneer daartoe aanleiding is, of zichzelf bij het kernteam melden om hen moverende redenen.

11. Activiteiten

De activiteiten van de CBH zijn als volgt onder te verdelen:

- Kennisuitwisseling op inhoud
- Themagerichte samenwerking of lobby
- Deelnemen aan het maatschappelijk debat (gericht op een betrokken samenleving)
- Faciliteren van overleg tussen overheden (gericht op een betrokken overheid)

De voorstellen voor de activiteiten zijn gebaseerd op de interviews die zijn gehouden in het kader van de evaluatie van de CBH. De quotes zijn afkomstig uit de interviews.

11.1 Kennisuitwisseling op inhoud

Een laagdrempelige manier om kennisuitwisseling binnen de bossensector breed te organiseren is het continueren van het jaarlijkse symposium waarbij extra aandacht gegeven zal worden aan het leren van elkaar. De thema's die zijn genoemd in paragraaf 7 zijn daarbij leidend. Daarnaast zijn natuurlijk ook andere manieren mogelijk zoals artikelen schrijven, deelnemen aan discussies, actief zijn op beheerdersdagen, workshops, etc.

“Ik krijg soms e-mails van bouwkundestudenten met vragen als hoe lang het duurt voor we in Nederland constructiehout kunnen produceren. Ze hebben dus geen idee wat er aan de hand is in de Nederlandse bosbouwsector. Daar moeten we iets aan doen. Vertel het brede verhaal. Maar benadruk ook de waarde van oud bos; je moet ook iets durven laten staan, niet de hele wereld is maakbaar.”

Frits Mohren, voorzitter Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging

11.2 Themagerichte samenwerking of lobby

De kern van de CBH moet klein zijn. Grote coalities zijn te weinig wendbaar in een snel veranderende samenleving. CBH werkt met een flexibele schil samen op wisselende onderwerpen voor standpuntbepaling en lobby. Een *smart grid* van partijen die elkaar weten te vinden als het nodig is. De onderwerpen en partijen kunnen worden ingegeven door pragmatiek (kansen grijpen; 'hooien als de zon schijnt') of door de urgentie (omdat het betreffende onderwerp de gewenste ontwikkelingen frustrleert).

“Het is interessant om op sommige onderwerpen samen op te trekken. Denk aan de hoogwaardige inzet van biomassa. Of als het gaat om meer bos, samen met mijn landbouwcollega's.”

Peter de Jong, programmaleider elektriciteitsproductie Stichting Natuur en Milieu

11.3 Betrekken van de samenleving

Door deel te nemen in aan het maatschappelijke debat over de bossen in de media en mogelijk ook daarbuiten verbinden we de bos- en houtsector met de rest van de maatschappij. Dit krijgt onder meer invulling door complexe en daarmee voor sommigen ongrijpbare bosbaten te vertalen naar de belevingswereld van de betreffende doelgroep.

“Van beukenootje tot beukenbootje. Wij willen graag onderdeel zijn van de bewustwording van de nieuwe generatie. Groen heeft waarde, dat moet worden erkend. Betrokkenheid van docenten is hierbij cruciaal; helaas weten die niet meer wat een berk is. Een andere mogelijkheid is influencers mobiliseren. Betrek het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.”

Peter Derksen, directeur Stichting Boomfeestdag

11.4 Betrekken en ondersteunen overheid

Als het gaat om bossen hebben alle overheidslagen een verantwoordelijkheid, daarom is het belangrijk dat alle overheden geïnformeerd zijn over en betrokken zijn bij elkaars deeltaak en voortgang. Ook dreigt door de decentralisatie onduidelijkheid over wie wat moet gaan doen. Bestuurlijke eenheid op het gebied van het bossenbeleid is belangrijk. Daarnaast is het voor de overheid prettig om duidelijke aanspreekpunten te hebben. De Coalitie wil hierin een rol spelen, maar neemt daarbij geen taken over van de bestaande structuren.

“Het is de eerste keer dat we dit thema op deze manier met alle overheidslagen bij elkaar bespreken. De rol van de Coalitie zou kunnen zijn om de boel bij elkaar te houden en te zorgen dat we over hetzelfde hebben. Het zou moeten leiden tot uitvoeringskracht.”

Antoon Splinter, wethouder gemeente Bergen en voorzitter Natuurnetwerk Gemeenten, tijdens strategische verkenning Bos en Hout met overheden op 29 oktober 2020 georganiseerd door CBH.

Daarom stimuleert CBH het overleg van alle bij dit thema betrokken overheidslagen en ondersteunt het desgewenst, maar neemt hierin geen trekkersrol op zich.

Bijlage: Samenstelling Kernteam

Samenstelling Kernteam (voorjaar 2021)

- Mark Brunsveld (werkzaam bij VBNE, verbinding met beheerpraktijk)
- Harrie Hekhuis (werkzaam bij Staatsbosbeheer, bestuurslid VBNE)
- Paul van den Heuvel (werkzaam bij Centrum Hout, verbinding met bedrijfsleven)
- Bart Krol (zelfstandig adviseur, SpaarSaam)
- Vincent Lokin (zelfstandig adviseur, Arboribus Silva; secretaris kernteam)
- Gert-Jan Nabuurs (werkzaam bij WUR, verbinding met wetenschap)
- Anne Reichgelt (werkzaam bij Probos; voorzitter kernteam)
- Zev Starmans (werkzaam bij Ministerie van LNV, verbinding met overheden)